

TANÍTÓK LAPJA

TANÜGYI ÉS GAZDASÁGI UJSÁG

ELŐFIZETÉSI ÁRRAK:

Egész évre 120 L, Félévre 60 L,

Negyedévre 30 L.

■■■■■ Egyes szám ára 4 Leu. ■■■■■

Felelős szerkesztő és kiadó:

GYERKES MIHÁLY

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Str. Mihailu Ulteaz (Király-u.) 3.

Megjelenik két hetenként.

Hirdetések díja soronként 4 Leu.

Problémák.

Az új világszellem a neveléstől egy egészen új életet vár. A tanulóifuság: gyermekek és serdült ifjak, az iskola kapuján azzal a vágyakozással bocsáttatnak be, hogy ártatlan lelkük szüzi tisztasága maradjon meg és tétessék gazdaggá.

Gazdagsága legyen tudás, az istenfélelem áhitatos, a nemzeti érzés felemelő ereje, de érezze, tudja honpolgári kötelességeit is. Mindezek fölél jön a legnemesebb érzés: a szeretet érzete, ez, mint felkelő nap biborpalástja borítsa be, ölelje át a gyermeklélek összes érzéseit. Ez egyeztesse, békitse ki a tagadó tudást Istenével, a nemzeti érzés szent ideáit az állampolgári kötelesség érzetével.

Egy hazába születni, vagy abba beleszakadni. nagy különbség. Új hazának lenni polgárai a régi földön — a régi szívvél, a régi érzelmekkel és új kötelességekkel. Összeegyeztetni a régi szívet az új kötelességekkel az ma a megoldás alatt álló problémák közt első helyen áll. Nekünk, itt élő magyar néptanítóknak a nemzeti érzés és honpolgári kötelesség nem volt két külön fogalom. Egy fogalom és egy kötelesség volt, melyből a történelem kettőt csinált. Nem könnyű, hanem nehéz, súlyos feladat az őszülő fejjel dolgozóknak épen úgy, mint a rajongó lelkű ifjabb nemzedéknek.

Átérezni, megérteni, hogy mivel vagyunk adósai fajunknak és tudni, mit kíván tőlünk hazánk. Az érzést és tudást összeegyeztetni s azt tovább fejleszteni, nem felületes, hanem hosszú, tapintatos munkára vár.

E magyar tanítóságnak kötelessége: a faji érzés megőrzése, fejlesztése és erősítése. Ismerve népünket, nehéz feladat, mert a ma-

gyar társadalmi osztály felsőbb rétegei, a nyugati fény, pompa szédületes világában könnyű szívvél váltak meg nemzeti érzéseiktől, szokásaiktól. Az alsóbb társadalmi osztályok története azt igazolja, hogy ezek meg észrevétlenül olvadtak be a kevesebb kulturával bíró nemzetek közé.

Az erdélyi magyar és román nem lett sem érzéseiben, sem szokásaiban, sem nyelvében németté vagy szászszá, de egész falvak, vidékek lettek románná a magyarból és szászból. A regáti boiár könnyen tanulta el az előkelő törökök, franciák szokásait, a beszarábiai románság pedig észrevétlenül oroszosodott.

Nemzetünk fiait ismerve erényeiben és hibáiban, meg vagyok győződve, hogy ma nagy munka vár a magyar tanítókra. A tanítóság egymagára e nagy munkában elvész s vele együtt az egész erdélyi magyarság is. Segítséggül hívjuk azt a magyar közép és főuri osztályt, mely ezer éven át magyar tudott maradni érzésében és nyelvében. Melyet sem Bécs tánctermeinek illatos légköre, sem a hanyatlás kényelmes utja el nem szédített, meg nem rontott.

Segítséggül hívjuk magát az állam kormányzását vezető férfiak belátását, hogy az országnak kötelességtudó, becsületesen dolgozó polgárokat neveljünk és nem szolgálkú renegátokat.

Egyesült erővel, megértéssel az új törvények és régi érzelmek összeegyeztetésével lehet e földön csak a jövő boldogsága. Mi azon vagyunk, azon leszünk, hogy érzésben, szokásban és nyelvben magyar népünk ismerje, tudja állampolgári kötelességeit és azokat becsületesen teljesítse, hogy a régi földön, új hazánkban, megelégedetten éljünk.

Kerekesztes János.

Látszat és lényeg.

E becses lap f. évi 3-ik számában Fábián István nagybányai református egyházmegyei tanítótestületi elnök ur »Az utolsó óra« c. cikkében a királyhágó melléki egyházkerület püspöki hivatalának 1888—1921 számú körlevelét olyan színben állítja be, mintha ez református hitfelekezeti tanítók anyagi helyzete javításának ellensége volna.

Nem tételezhetem föl, hogy ez a beállítás öntudatos, mert a cikk írójának teljesen tisztában kell lenni azzal az indokkal, mely a presbiteriumok oda-utasítását szükségessé tette, hogy az utóbbi időben az egyes közigazgatási bizottságok által egyházközségeink terhére megállapított és végrehajtható uton is beszedendő tanító fizetések ellen, a kolozsvári közoktatásügyi államtitkársághoz haladéktalanul felebezzenek. A ma is jogerejűnek ismert egyházi törvényeink szerint ugyanis a tanítók javadalmának megállapítása az egyházközségek jog- és hatáskörébe tartozik (I. t.-c. 14. §. c) pont). Tehát addig, míg a törvény hatályon kívül helyezve sincsen, az egyedül illetékes tényezőn kívül senkinek, magának az államhatalomnak sincsen joga sem tanítói sem másnemű fizetések megállapítására. S ha mégis így történnék, akkor minden református embernek elengedhetetlen kötelessége, hogy ezzel a törvénnyel meg nem egyeztethető eljárásra ne csak rámutasson, hanem a sérelmes eljárás megváltoztatása iránt az államkormány jogorvoslásra egyedül illetékes szervénél a szükséges lépéseket tegye. Minthogy pedig a közig. bizottságok határozata a fennforgó esetben talán akaratlanul és szándéktalanul autonómia-ellenes, ennél fogva nekem egyenes kötelességemmé vált annak az utnak a keresése, melytől a sérelem orvoslását remélhetem.

Főlösléges itt arról hangsúlyozottabban szólnom, hogy református egyházunkra nézve milyen jelentősége van az elődök annyi szenvedésével, sőt olykor vérének áldozatával kivívott és megtartott autonómiának. A múlt története igazolja, hogy nem egyszer volt ez az az archimedesi pont, ahonnan a legnehezebb időben és legsúlyosabb viszonyok között is kiharcolni lehetett az életet. Volt idő, azt is tudjuk, hogy nemcsak a református, hanem más hitfelekezeti véreink szemében is ezen nyugodott a jobb jövő reménye. Ennek a négyszáz estendő drága örökségnek értéke ma sem kevesebb; épségben való megtartásáért számadással tartozunk utódainknak. Érzelmi momentumokat félre kell tenni, a meggyanusítást, sőt szenvedést is el kell viselni, ha ennek az erősségnek megvédelmzése kívánja.

Mindnyájunkról s így róiam is feltételezhető, hogy fájó szívvel látjuk református tanítóinknak helyzetét, melyet a mai viszonyok az anyagi nyomorúság és elerőtlenedés tarpei sziklájához kötnek. Mert éreztük és tudjuk, hogy református egyházunk jövődjéje a tanítóktól el nem választható, tehát köteles-

ségszerűen minden lehető meg kell tenni, hogy azoknak a munkatársaknak érdekét őszintán és igazán szívünkön viselve, ha többet nem, de legalább tisztességes megélhetéstket biztosítsuk. Erre nemcsak törekedtem, de a lehetőségig azt biztosítottam is. Sőt valahányszor mód és alkalom nyílt a román államkormány tagjai előtt való megjelenésre, az első szó ajkamon mindenkor az iskolák államsegélye volt. Hogy a sok szép szó csak ígéret maradt, a felelősség ezért természetesen másokra hárul. De bármennyire kívánjam is tanítóink anyagi helyzetének javítását, azon az uton, amelyen a tanügyi államkormány elérni akarja, nem csak nem kívánom, de mindent megkísérlek arra nézve, hogy ennek az utnak egyházi törvényeinkkel össze nem egyezhetősége felől az államkormányt meggyőzzem, mert meggyőződésem szerint ez az ut legenyhébben szólva, autonómiáknak egyszerű félretétele. Ha pedig ennek a várnak a falán hozzájárulásunkkal, vagy hallgatólagos beleegyezésünkkel részt ütünk, ekkor annak összeomlása csak időkérdése már.

Szerintem is minden kérdésen felül álló joga az államnak, hogy a tanítói fizetéseket szabályozza, sőt a hitfelekezeti iskolafenntartókat az általa megállapított járandóságok biztosítására utasítsa. Az ellenkezőt vitatni sem lehet, hiszen a magyar állam is így tett az 1907: XXVII. t.-c. megalkotásakor, de azzal a gavallér tempóval, hogy abban az esetben, ha hitfelekezetre való tekintet nélkül az iskolafenntartó egyházközségek az állami fizetést nem nyújthatnák tanítóiknak, anyagi erőtlenségük beigazolása folytán az állam segítségét kérhetik. Most pedig az történik, hogy a tanügyi államkormány a nagyszabeni kormányzótanács által 20,300—1919 sz. a. kiadott fizetési normát közigazgatási bizottsági határozattal érvényesíteni kívánja mindenütt, arra való tekintet nélkül, hogy az egyházközségek anyagi ereje ezt az akaratán kívül vállára áthárított terhet elbirhatja-e? A nagyszabeni kormányzótanács rendeletét mi sohasem láttuk, egyházi főhatóságunkhoz meg nem küldték, az autonóm református egyháznak a hozzávaló szólás alkalmát nem adták meg, hanem egyszerűen alkalmazzák velünk szemben akkor és úgy, amint a tanügyi államhatóság jónak látja. S ez az, amit le nem nyelhetünk, ez ellen protestálni erkölcsi kötelesség még akkor is, ha a protestálás tanítóink anyagi érdekének háttérbe szorításával történik. Egy percig sem kételkedem afölött, hogy tanítóink ebből a nézőpontból tekintvén a dolgot, önmaguk is belátják és megértik, hogy az a körlevél nem érdekeik ellen szól, hanem a bekövetkezett kényszerítő helyzetben veszélyeztetett autonómiánk védelmét jelenti.

Az a tapasztalati tény, hogy itt-ott hiveink szűkeblősége útjában áll tanítóink anyagi helyzete javításának, igaz lehet. Ez azonban nem ad jogot az államkormánynak, hogy törvényeink figyelmen kívül hagyásával kényszer útján hiveink megadóztatásával jöjjön tanítóink segítségére. Ha az állam a kultúra munkásai árán és nem jóindulatánál fogva, ezt az állapotot tartathatatlannak találja s az állami támogatás nélkül is

oda kívánja szorítani iskolafenntartó egyházközségeinket, hogy ezek is mindazokat a járandóságokat adják meg, melyeket az állam tanítóinak megad, a törvényes úton az egyháznak hozza tudomására. S ekkor és ezzel elérkezett az a pillanat, midőn az egyháznak, számot vetve anyagi erőforrásaival, döntenie kell afellett, hogy mit csináljon iskoláival. Vagy arra a konkluzióra jut, hogy az erők végsőig fokozásával kísérletet tesz jelenlegi iskoláinak fenntartására, vagy ha ez lehetetlennek látszik, fenntart tényleg annyi iskolát, amennyit anyagi ereje megenged. De sem arra az ultra nem léphet, hogy iskoláinak szélnek bocsátásával maga ellen öngyilkosságot kövessen el, sem erkölcsi presztizsének elvesztésével nem tűri el, hogy a gyűlölekezetek tanítóikat cselédi sorba süllyesszék le s velők, mint valami mezei pásztorral, folytonosan alkudozzanak.

Azt hiszem, hogy talán már nem kell sokáig várunk, hogy megismerjük a román állam végső elhatározását az államsegély kérdésében. Az új kormány, mely maga is, exponensoi is, folyton hangoztatják a légnemesebben vett liberalizmust és a nemzeti kisebbségi jogok respektálását, végre-valahára a cselokvés terére lép. Ha jogos igényeink tovább is kielégítetlenül maradnának, eljutottunk ahhoz az uthoz, ahol lakóink sorsát, s ezzel tanítóink helyzetét közmeignyugvársra dűlőre kell vinni. Addig bármilyen nehéz is, kitartásra és türelemre van szükség.

Sulyok István, megválasztott ref. püspök.

* * *

Közöltük a Királyhágó melléki megválasztott ref. püspök urnak cikkét, amelyre az érdekelt ref. tanítók válaszolhatnak; addig is azonban megjegyezzük, hogy az itt elmondott jogi vita, az autonomia érdekében mindenesetre helytálló; a felekezeti tanítók államsegélyének megnyerése ügyét azonban a román államkormány előtt nemcsak hangoztatni és ígéretek kiyáltását s a felelősség ilyen módon való elhárítását kellett volna biztosítani, de az államsegély megnyerése jogi alapjainak kezdeményező lépéseit is megtenni. Elvégre a segítségre szorulnak kell elsősorban arra való kérő szavát felemelni s nem az adakozónak.

Amiképen a többi fennálló törvényeket végrehajtották, hogy mást ne is említsünk, csak a papi kongrua ügyét: ugy a tanítói fizetések kiegészítő államsegély megadását is tető alá lehetett volna hozni már, csak nem elzárkozott álláspont szilárd tartásával és a keletkezett u. n. decret törvények helytállhatóságának merev vivatásával. Szamba kell vegyük azt, hogy itt kell éljünk, tehát az alkalmazottak számára is itt kell megélhetést teremtsünk, a törvények által biztosított jogok épségben tartásával, azonban a kölcsönös megegyezések keresésével, hogy ne csak a jog álljon, de az alkalmazottak is éljenek. Mért ugyan végtére megállhat a jogi igazság, de nem fog használni semmit, ha a felekezeti tanítók éhletésük gyötrelmei alatt, kénytelenek az ultimátumhoz fordulni.

Szerk.

Egyesületi szervezkedésünk.

Közöljük egész szövegezésében az Erdélyrészi Általános Tanítóegyesület most érvényben alapszabályait. Az egyes pontozatok megfelelő módosítását kell előkészíteni, a lapunk 3 ik számában közölt irányszempontok figyelembevételével, mely új alapszabály tervezet tárgyalja le és fogadja el a vármegyei tanítók értekezlete, belevéve a régi alapszabályaikból is az ide beiktathatókat s azután terjesszék fel a Kolozsváron (a Tanítók Házában) székelő központnak, hogy ez megtehesse a további intézkedéseket a jóváhagyásra és az együttműködésre.

Az erdélyi, bánáti és a magyar részeken lakó román tanítók általános egyesületének alapszabályai.

I. FEJEZET.

Az egyesület, neve, célja, székhelye és tartama.

1. §.

Mogalkotandó az erdélyi, bánáti és a magyar részeken lakó elemi tanügyi testület részére egy egyesület ezen elnevezéssel: *„Az erdélyi, bánáti és a magyar részeken lakó román tanítók általános egyesülete.”*

2. §.

Az egyesület célja: a) A kultura fejlődése, az erkölcsök megszilárdítása és tagjainak erkölcsi és anyagi támogatása; b) A szolidáris érzés ápolása; c) A tanügyi testület presztizsének és a tagok erkölcsének emelése és szervezése közreműködése által egy oly egyesületnek, melynek tagjai lennének az egész Nagy-Románia összes román tanítói; d) Oly kulturális, erkölcsi, gazdasági és nemzeti problémákkal való folytonos foglalkozás, melyek a román nép életét közelibbről érdeklík s annak megoldását az iskolától és tanítóságtól várják.

3. §.

Ezen cél elérése érdekében az egyesület a következőket tűzte ki: a) Minden évben tart egy kongresszust, ahol a hivatott kulturát érintő kérdések lesznek megvitatva, továbbá a tagok erkölcsi és anyagi helyzete és az iskolával és oktatással kapcsolatos egyéb ügyek; b) tanügyi szemléket fog kiadni és szubvencionálni, melyek közre fognak működni az Egyesület által kitűzött cél elérésében, a tagok értékes munkáit jutalmazni fogja; c) anyagi erejéhez mérten az Egyesület tanulmányi segílyt nyujt tagjainak; d) működésük körében a tagoknak alkalmat fog nyujtani versenyre, hogy így minél inkább előkészüljenek betöltendő hivatásukra; e) a támogatásra szorult tagokat

és árvákat segíyezni fogja; *f)* amint a szükséges anyagi eszközei meglesznek, szanatoriumot létesít; *g)* indokolt esetekben a vármegyei osztályokat segíyezni fogja; *h)* közbenjár a felsőbb hatóságoknál, valahányszor az Egyesület valamely tagja üldözésnek vagy igazságtalan meggyanúsításnak van kitéve, vagy mikor az iskola és tanító presztízse sértve van; *i)* tanácsa és különösen elnöke útján az Egyesület tudomására hozza a felsőbb hatóságoknak a tanítósnak hivatása körében felmerült akadályokat és fizetési előterjesztéseket tesz.

4. §.

Az Egyesület székhelye abban a központi román elemi iskolában lesz, ahol az Egyesület területén a legfelsőbb iskolai fórum foglal helyet.

5. §.

Az Egyesület tartama korlátlan.

II. FEJEZET.

A tagok, jogai és kötelezettségei.

6. §.

a) Az általános Egyesület tagjai, mint természetes tagok mind azok a román tanítók, akik valamely vármegyei osztálynak a tagjai; *b)* az általános Egyesületnek tagjai lehetnek a nyugdíjas tanítók és tanító-nők, ha őket a főtanács befogadja.

7. §.

Az összes tagok részt vehetnek az általános Egyesület gyűlésein, melynek idejét, helyét és tárgysorozatot a főtanács állapítja meg.

8. §.

A tagok kötelességei a vármegyei osztályok alapszabályaiban vannak megállapítva.

III. FEJEZET.

Az Egyesület ügyeinek intézése.

9. §.

Az általános Egyesület ügyeit intézik:

- a)* A közgyűlés;
- b)* A főtanács;
- c)* A központi bizottság;
- d)* A felügyelő bizottság;
- e)* Az Egyesület irodája.

10. §.

Közgyűlést az Egyesület évenként egyszer tart, rendszeren az évi kongresszus alkalmával.

11. §.

A közgyűlés határozatai csak akkor érvényesek, ha legalább is annyi tagja van jelen, mint ahány a fő-

tanács tagjainak a száma és még annak fele. Határozathozatalra a jelenlevők többségének a szavazata szükséges. Abban az esetben, ha az első napon a tagok nem jelennek meg a §-ban megállapított számban, a közgyűlés a következő napra halasztandó és megtartandó tekintet nélkül a jelenlevő tagok számára s a megjelent tagok többsége hozza az érvényes határozatokat.

12. §.

A közgyűlést az elnök hívja össze sajtó útján, legalább is két hónappal a megtartási nap előtt. A meghívóban jelezve lesz a gyűlés helye és kelte, valamint a napirend. A közgyűlés hatásköre:

- a)* A napirenden levő összes tárgyak felett határoz;
- b)* az Egyesület haladását figyelemmel kíséri és a jelentéseket meghallgatja;
- c)* jóváhagyja a mérleget és a központi bizottságnak kiadja a véleményéről az abszolutoriumot;
- d)* jóváhagyja a jövő évi költségvetést;
- e)* megválasztja a Felügyelő bizottságot;
- f)* intézkedik az Egyesület előhaladásáért.

13. §.

A közgyűlésen a központi bizottság elnöke elnököl, akadályoztatása esetén az alelnök. A gyűlés saját kebeléből választ magának két titkárt ad hoc.

14. §.

A közgyűlés határozatait a többség szavazatának kézfelemelésével hozza, kivéve azon esetet, mikor 30 tag a titkos szavazást kéri.

15. §.

A főtanácsot minden egyes vármegyei osztálynak 3—3 képviselője alkotja, ezenkívül minden egyes vármegyei osztály még küld egy-egy képviselőt minden 100 (száz) tagja után, 50-en aluli szám nem jön figyelembe, 50-en felüli szám száznak tekintetik. A főtanács évenként legalább egyszer rendes gyűlést tart, s rendkívüli gyűléseket valahányszor a szükség megkívánja.

16. §.

A főtanács hatásköre:

a) Képviseli a várm. osztályokat és megteremti az összekötő kapcsot ezen osztályok és az általános egyesület között.

b) Jóváhagyja a várm. osztályok által bemutatott alapszabályokat és módosításait. Sürgős esetekben a főtanács megbizhatja ezzel a központi bizottságot.

c) Ellenőrzi a központi bizottság működését az alapszabályok alkalmazását és az alapok kezelését illetőleg.

d) Határoz azon tagok kizárása tárgyában, akik az egyesület ellen működnek és nem tartják be az alapszabályok és a közgyűlés határozatait.

e) A központi bizottságot 3 évre megválasztja.

f) Minden esetben ezen alapszabályok keretén belül a hiányzó intézkedéseket megteszi az Egyesület előhaladása érdekében és határozatait a jelenlevő tagok többségével hozatja.

17. §.

Minden évben a közgyűlés után azonnal, a tanács új tagokat választ a központi bizottságba azok helyébe, akiknek megbízatásuk a vármegyei osztályok részéről lejárt volna. A főtanácsot a központi bizottság elnöke vagy a felügyelő bizottság elnöke hívja össze.

18. §.

A központi bizottságot 15--33 tag alkotja, akiket a főtanács saját kebeléből 3 évre választ meg.

Azon esetben, ha ezen 3 év alatt a várm. osztályok valamely tagjának megbízatása véget érne a főtanács a 17. §. szerint járna el. Az első központi bizottságot azon közgyűlés választja meg egy évre, amely az alapszabályokat megszavazta. Szintén ezen gyűlés választja meg a felügyelő bizottságot is egy évre.

19. §.

A központi bizottság saját kebeléből választ egy elnököt, két alelnököt, négy titkárt és egy pénztárost. Ezek alkotják az Egyesület, a központi bizottság és a főtanács irodáját. Ha a 3 év folyama alatt a 18. §. szerint valamelyik kilépne a központi bizottságból, akkor a bizottság az illető mandátumával más tagot biz meg a 3 év leteltéig.

E gyűlést a főtanács hagyja jóvá általános szavazattöbbséggel. A központi bizottság annyiszor tart gyűlést, ahányszor a szükség megkívánja és elnöke által hivatik össze, ugyszintén az iroda is.

20. §.

A központi bizottság hatásköre :

- a) Felügyel az alapszabályok, a közgyűlés és főtanács határozatainak szigorú betartására.
- b) Gondoskodik az Egyesület egész vagyonának megőrzéséről és az alapok helyes felhasználásáról.
- c) A főtanács jóváhagyásának kikötésével az alapszabályok mérve szerint támogatásokat és segélyeket nyújt a költségvetés keretén belül.
- d) Új tagokat vesz fel az Egyesületbe és a főtanácsnak javaslatokat tesz a kizárandók iránt.
- e) Ellenőrzi a pénztárt és a könyvelést.
- f) Minden évben elkészíti a mérleget, a költségvetés előirányzatot és az évi jelentést.
- g) Szervezi az évenkénti kongresszusokat.

21. §.

A központi bizottság a 20. §-ban leírt összes ügyeket irodája útján hajtja végre. Az elnök képviseli az általános egyesületet. Az elnök őrzi az irattárt, értékpapirokat, ő írja alá a levelezéseket és a kifizetendő nyugtákat, összehívja a központi bizottságot.

főtanácsot és a közgyűlést. Ha az elnök, vagy az egyesület irodájának valamelyik tagja adminisztratív iskolai szolgálatra lesz kinevezve, lemondottnak tekintik és a bizottság a 19. §. szerint más választ.

22. §.

Akadályoztatása esetén az elnököt az alelnökök közül az idősebbik helyettesíti, ha ez is akadályozva van, akkor a második alelnök a helyettes.

23. §.

A titkárok kor szerinti sorrendben vezetik a főtanács, központi bizottság és az iroda gyűléseinek jegyzőkönyvét. A szükséges okmányokat megfogalmazzák és megszerkesztik, melyeket az elnök neve mellett aláírnak.

24. §.

A pénztárnok az egyesület bevételeit és kiadásait eszközli, az 1000 Leu fölül összegeket a központi bizottság határozatai szerint letétbe helyezi. A pénztárnokot a központi bizottság kinevezheti anélkül, hogy ennek a bizottságnak az tagja lenne. A pénztárnoknak pénzbeli biztosítékkal kell rendelkeznie. Felelősséggel tartozik az egyesület vagyonát érhető bármely veszteségért vagy rendetlenségért, ha azok gondatlanságból vagy rosszhiszeműségből származnak.

25. §.

A felügyelőbizottság 6 rendes és 6 helyettes tagból alkotandó meg, akiket a közgyűlés választ minden évben. Ezek újból megválaszthatók.

26. §.

A felügyelőbizottság hatásköre.

- a) Ellenőrzi a pénztárt és a naplókat valahányszor annak szükségét érzi.
- b) A mérleget igazolja és erről jelentést tesz a közgyűlésnek.
- c) Felügyeletet az egyesület egész kezelésére és összehívja a közgyűlést és a főtanácsot akkor, midőn az egyesület elnöke nem tenné azt meg kellő időben.
- d) A felügyelőbizottság évenként egyszer a főtanács gyűlésének alkalmával rendes gyűlést tart, rendkívüli gyűléseket annyiszor tart, ahányszor a szükség kívánja.

27. §.

A központi bizottság és a felügyelőbizottság tagjainak az egyesület érdekében tett költségei, melyeket a főtanács állapít meg, utalványoztatnak. Mindezen költségek az elnök utalványozására rendes nyugta mellett az egyesület pénztárából lesznek kifizetve.

IV. FEJÉZET.

Az egyesület alapjai.

28. §.

Az általános egyesület alapjait az 5 Leu beiratkozási díjak, minden tag utáni évenkénti 2 Leu hoz-

zárulások, adományok és egyéb jövedelmek alkotják. Az alapok a felügyelőbizottság és főtanács ellenőrzése mellett a központi bizottság által kezeltek. Az évi hozzájárulással hátrálékban maradt tagok tartozásba mennek át. Ebben a tekintetben tulajdonképeni tagnak a vármegyei osztályt tekintik.

29. §.

Minden egyes várm. osztály az évi hozzájárulási összeg megállapítása végett, melyet az egyesület pénztárába be kell fizetni, minden év január havában az összes tagok névszerinti kimutatását felküldi az egyesület irodájába, hogy megállapítsák a tagok után fizetendő hozzájárulást.

30. §.

Az egyesület mérlegét gyűlés előtt közölni kell a sajtóban a gyűlés összehívása alkalmával.

31. §.

Az évi tiszta jövedelemből 50% az általános egyesület kulturális alapjára és 50% a segélyezési alapra fordítatik. Ezen alapoknak csak $\frac{3}{4}$ -ét lehet elköltetni, s $\frac{1}{4}$ -e a tartalékalapra fordítandó, melyet tőkésíteni kell és csak a kamatokat lehet felhasználni.

V. FEJEZET.

A vármegyei osztályok.

32. §.

Minden vármegyében a román tanítók vármegyei osztályt (egyesületet) alkotnak, mely mint az általános egyesületnek osztálya fog működni.

33. §.

Ezen osztályok célja, hogy érdeklődést ébreszen a tanügyi testület minden tagjában az általános egyesület célja iránt, hogy összeköttetést teremtsen a tagok összessége között és olyan helyi jellegű kérdésekkel foglalkozzon, melyeket az általános egyesület nem tudna kielégíteni.

34. §.

Minden vármegyei román tanítónak (és tanítónőnek) kötelessége mint tag részt venni.

A várm. osztályba való belépéskor a tagok kötelezettek egy nyilatkozatot aláírni, melyben a következők foglaltatnak:

- a) Befizetendő az 5 Leu beiratkozási díj;
- b) az évi 5 Leu hozzájárulás;
- c) legyen tagja az általános egyesületnek, s adja beleegyezését, hogy annak a 2 Leu kifizettségét a várm. osztályoknak befizetett hozzájárulásból;
- d) fizesse be pontosan a vármegyei osztály pénztárába az előfizetést az általános egyesület hivatalos jelentésével, melynek ellenében megküldik az egyesületnek ezen sajtóorganumát;

letnek ezen sajtóorganumát;

e) hozzájárul ahhoz, hogy gondatlanság esetén a hozzájárulások hivatalos fórumok útján bevételeztessenek;

f) aláveti magát a vármegyei osztályok és az általános egyesület alapszabályaiban feltüntetett összes kötelezettségeknek, valamint a közgyűlés, főtanács és vármegyei központ bizottság határozatainak.

35. §.

A vármegyei osztályok a jelen alapszabályok elvei szerint megalkotott alapszabályok (rendeletek) szerint vezetnek. A vármegyei osztályok alapszabályait és módosításait az egyesület főtanácsa fogja jóváhagyni.

36. §.

A várm. osztályokat egy 4—10 tagból álló és a közgyűlés által 3 évre választott bizottság vezeti. Minden évben egy harmaddal megújítatik. A bizottság saját kebeléből választ egy elnököt, egy alelnököt, titkárt és pénztárnokot. A vármegyei bizottság megválasztása után azonnal megalakul. Az osztály közgyűlése kiküld tagjai közül 3 képviselőt és minden 100 tagja után még egy-egy képviselőt az egyesület főtanácsába. Ez a megbízatás 3 évre szól. A főtanácsba kiküldött tagok, minthogy nem megválasztott tagjai a vármegyei bizottságnak, természetes tagoknak tekintetnek. Ezek azonban nem vehetnek részt az évenként megújítandó bizottságban.

A vármegyei bizottságnak a várm. osztály alapszabályaiban foglalt kötelezettségein kívül még a következőket is szem előtt kell tartania:

a) A központi bizottsággal szoros összeköttetést fog fenntartani s a várm. osztály haladásáról értesíteni fogja;

b) elküldi idejében a betűsoros kimutatást és a 29. §. szerint megállapított hozzájárulást;

c) gondoskodik, hogy kiküldöttei ne hiányozzanak a főtanács üléseiről;

d) az osztály tagjainak minden közgyűlése után elküldi a jegyzőkönyvet és a mérleg másolatát.

37. §.

Az osztály tagjainak évi közgyűlése április 1. után tartatik meg, rendszeren az általános konferenciák alkalmával, amikor jelentés tétetik a várm. egyesület (osztály) haladásáról, jóváhagyatik a mérleg és megválasztandók a tagok a bizottságba, a kiküldöttek a főtanácsba és a vármegyei felügyelő bizottság.

Azon vármegyékben, ahol nincsenek osztályok szervezve, az általános egyesület tagja választanak egy 3 tagból (elnök, pénztárnok és titkár) álló bizottságot, mely az általános egyesületet képviselni fogja azon vármegyékben és megszervezi az osztályt. Ez a bizottság épen úgy fog működni, mint a 36 §-an feltüntetett vármegyei osztályok bizottsága.

38. §.

A vármegyei osztályoknak tagjai egyszersmind tagjai az általános egyesületnek is, anélkül, hogy a 34. § ban feltüntetett hasonló nyilatkozatot adnának.

39. §.

Azon vármegyékben, ahol nem lehet megszervezni a vármegyei osztályt, a tagoknak az általános egyesületbe való beiratkozása a 37. § szerint kinevezett 3-as vármegyei bizottság elnöke útján eszközöltetik.

40. §.

Az egyesület tagjai munkálkodjanak szünet nélkül saját körükben a tanügyi testület presztizsének és erkölcsi értékének emeléséért.

41. §.

A tagok jogai.

- a) Részt vesznek az egyesület vezetésében igazgatásuk és bizottságaik útján;
- b) igényelhetik az egyesületnek az alapszabályokban feltüntetett anyagi és kulturális segélyét az egyesület pénzének megengedhető korlátai között;
- c) kérhetnek erkölcsi támogatást valahányszor presztizsük vagy moráljuk sérelmet szenved. Az egyesület tagjainak árvái segélyben fognak részesülni nagykorúságukig.

42. §.

Azon tagok, akikről beigazolódott, hogy az egyesület érdekei ellen dolgoznak, vagy akik nem veszik figyelembe az alapszabályokat és a közgyűlés határozatait, az egyesületből ki lesznek zárva, vármegyékben a vármegyei bizottság útján, az általános egyesületből pedig a főtanács útján.

A kizárt tagoknak joguk van felelkezni a közgyűléshez. A visszavonult vagy kizárt tagok semmi jogot sem igényelhetnek az egyesületek alapjaihoz.

43. §.

Ezen alapszabályokon a közgyűlés módosíthat a jelenlevő tagok számának $\frac{2}{3}$ többségével.

44. §.

Az általános egyesületet csakis a közgyűlés oszthatja fel, amelyik összegyűjti az összes tagok számának a felét a jelenlevő tagok $\frac{2}{3}$ -ed részének szavazása útján. Az egyesület vagyona felett az a közgyűlés dönt, amelyik az egyesület felosztását határozatban kimondta.

45. §.

Ezen alapszabályok a szavazás napján lépnek életbe. Ezen alapszabályok alapján készíti az általános egyesület rendeleteit a kongresszus megszervezése, a

segélyek nyújtása és a vármegyei osztályok működése tárgyában.

Ezen alapszabályok felolvasattak, elfogadtattak és jóváhagyattak a Sibiiu—Nagyszébenben megtartott 1919. február hó 24—26-án az erdélyi, bánáti és magyar részek román tanítóinak első kongresszusán.

Auréli Pinteș,
főtítár.

Juliu Vuia,
elnök.

Bizalmi férfiak:

George Dragoș. Mihail G. Crăciun. Octavian Popp.

Sz. 1557—1919.

»Jóváhagyaták«.

Sibiiu—Nagyszében, febr. 25. (márc. 10.) 1919.

(P. H.)

Goldis.

a kultúra és közoktatásügyi resorort főnöke.

A tanterv magyar fordítása.

VIII.

I. osztály.

a) Szemléltető gyakorlatok: 1. Iskolai rend: Megérkezés; felszólítás; figyelmeztetés; utasítások; a napközi köszöntések; kérdések és feleletek.

2. Az iskola és az iskolai élet: Tanító; tanítvány; a tanuló és a szülők kereszt- és családneve; a tanterem; a butorzat; felszerelés; iskolai foglalkozások. A tárgyak tulajdonságai alak, szín, távolság, anyag és elkészítőjük szerint.

3. Az emberi test: a főrészek; számuk; a munkák, melyeket azokkal elvégzünk.

4. A család és a családi élet: szülők, testvérek és közelebbi rokonok.

5. A tanuló napi foglalkozása: felkelés, felöltözés (ruhák), táplálkozás (étel, ital). Családi munkálatok, melyekben részt vesz a gyermek is. Játék. Lefekvés, álm.

6. Az épület: a lakószoba; konyha; pince; padlás. A butorok és házi eszközök: helye, alakja, színe, anyaga, haszna és készítői.

7. Az udvar: kerítés; kapu; gazdasági épületek; kut. Háziállatok: tulajdonságuk és hasznuk.

8. A kert: vetemény, virág, fa, gyümölcs.

b) Írás és olvasás: Az írást és olvasást az engedélyezett ABC-és könyv szerint kezdjük. Miután a tanulók megismerték a kis betűket, átmenyünk a nagy betűkre. Év végére a tanulóknak kell tudni olvasni és írni rövid mondatokat lassan és tisztán kimondott tollbamondás után.

(Folyt. köv.)

HIREK.

Kipécázott a Magyar Szövetség, a március hó 1-én kiadott Kiáltványában, mint a magyarság támogatására érdemetlen jelöltet, jóllehet tudatában volt annak, hogy február 23-án, 4 napig tartott kormánypárti jelöltségemtől visszaleptem. Az Erdélyi Tanítószövetség határozata, a tanfelügyelői értekezlet ezzel vállalt elvi közössége és tisztviselői állásom: adott helyzet; tudva különösen azt is, hogy 2000 állami magyar tanító társadalmilag üldözve; 4000 magyar felekezeti tanító pedig, az elvek merev tartása miatt, anyagilag végképen leszegényedve, fizetés nélkül tengődik. A tanítóikarnak keresnie kell, a Szövetség vezérlőbizottsága fő tagjai által teremtett mai helyzetéből és a nyomor fészkekből, az élhetésre kivezető ösvényeket; s ebben, mi tanítók, mindannyian solidarisak vagyunk. Mi elvesztettük „érdemtelenység” címén annak idején választói jogunkat, a Szövetség egyes fő tagjai ma is választók. Több belátást, nagyobb jóakaratot kérünk! mert mi is látunk, tudunk; mi sem vagyunk kiskoruk. *Gyerkés Mihály.*

Új államtitkárunk. A kolozsvári cultur ressort új államtitkár-főnöke: Dr. Joan Mateu. Előbbi időkben a népiskolai (VI-ik) ügyosztály főnöke, utóbb felső kereskedelmi iskolai tanár volt. Ismerős egyént, az ügyekben teljesen jártas szakembert állított a kormány a ressort élére.

Izgat-e a Tanítók Lapja? A csikmegyei róm. kath. esperes-tanfelügyelő jelentése alapján, a püspöki hivatal, az államtitkársághoz intézett beadványában azt írja >... a Néptanítók Lapjának izgatása indíthatja inkább tanítóinkat arra, hogy ultimátumszerű javaslatot fogadjanak el. Vajjon mi izgatunk-e, vagy az érdekelt tanítók mondják, hogy elviselhetetlen a helyzetük, már valósággal képtelenek élni. Nem tudják miképpen szabaduljanak az élet rettentő agyonkínzó és éhezhető nyomorától, amely több három événél nehezedik ólomsúlyul vállaikra. Betegen fekszenek gyermekeik az éhség gyötrelmei miatt s nincs egy sziv, amelyik legalább emberi érzésre hallgatva megdobbanna és a hivatalos álláspont szigorú tartását abbahagyva, megmentésükre sietne. Ezeket kérdezze meg az esperes-tanfelügyelő ur, hogy úgy van-e s ne bennünk keresse a bűnbakkot; megmondják egy szó biztatás nélkül a tiszta valót. Ne velünk foglalkozzanak, hanem a cipő, ruha és betevő falat és egy ártatlan leu nélkül tengődő tanítócsaládok sürgős felsegélyezésével, államsegélyüknek kiutaltatásával. A megdöbbentő tényeknek

halvány színekkel való előtárása, az igényelhetésekről való felvilágosítás, a legkevésbé sem izgatás. Izgatja a tanítók mindenikét az ezer oldalról jelentkező: örökös nincsen.

Megrendelőinket kérjük, hogy úgy a mult évre hátrálékos, mint a jelen negyed évre esedékes előfizetési díjaikat beküldeni sziveskedjenek. Ma lehetetlen hátrálékos előfizetések mellett dolgozni. Ne küzdjünk az anyagiakkal is, elég az önvédelmi nehéz helyzetünk tartása, amely igénybeveszi minden szellemi erőnket.

Tanítógyűlés. Csikvármegye áll. tanítói f. évi febr. 23-án Csikszeredában összejőve, megalakították a >Csikvármegyei Általános Tanítóegyesület-et párhuzamos román-magyar tisztikarral, 20 tagu központi választmánnyal. Egyidejűleg belépett az egyesület az erdélyi tanítószövetségbe, ahová képviselőit is megválasztotta. — Szalay Antal ismertetése alapján kimondotta gyűlés, hogy: a >Tanítók Bankja Fiókjá-t Csikszereda székhellyel megalapítja, melyre minden egyes tagja az egyesületnek egy drb. 250 leus részvényt jegyez. Örömmel vette gyűlés tudomásul, hogy az áthelyezett tanfelügyelője, N. Comanicu, állásába visszahelyeztetett. Távirati üdvözlőket küldött a gyűlés Anghelescu dr. miniszterhez, J. Mateiu dr. államtitkárhoz és Gyerkés Mihály, a Tanítók Lapja szerkesztőjéhez. A gyűlésen kifejezést nyert: sok munka, kevés beszéd elv. Azért e tudósítás ily szűkszavú.

Rendtartási nyomatványok és értesítők már a jelen tanévben, az 1907. évi XXVII. t.-c. alapján kiadott rendelkezések szerint, a magyar tannyelvű iskolákban román-magyar szövegezésűeknek kell lenniük. Ezek bevezetéseért elsősorban a tanító felelős.

Szerkesztői Üzenetek.

Hivatalos levelet portómentesen ne küldjenek levelezőink, mert a T. L.-nak nincsen portómentessége s így a viteldij kétszeresét kell megfizessük.

B. R. Szilágyosomlyó. A nyugdíjas tanítók járulékanak 1:1-hez való megnyerése érdekében a cultur ressort előterjesztést tett a pénzügyminiszteriumhoz. Már meg is jött, hogy a nyugdíjas tanítók is a koronákban kiutalt összegüknek megfelelő leut fognak kapni.

M. J. Tárgu-Jiu. Cikkeit és 60 L. előfizetését megkaptuk. Köszönjük. Háborus visszaemlékezéseket és verseket, lapunk szűk tere miatt — ez idő szerint — nem közölhetünk. Eltettük azokat későbbi időre. Az eddig megjelent összes lapszámainkat egy csomagban is megküldöttük. Kérjük pontos címét közölni, hogy a lapot helyesen címezheszük és értesítését, hogy megkapta-e eddigi számainkat, Crăsioreanu Viktor kollega üdvözlőjét köszönjük, azt szeretettel viszonzozzuk.

K. J. Dányán. Cikkedet kívánságod szerint és a mi lehetőségeinknek megfelelően alakítottuk. Kérlek Tégedet és író kollegáinkat is: politikai vonatkozásokba ne bocsátkozzatok, mert ez nem jöhet. Leveledet nem értem egészen, mi menjünk-e Dr. K. után, vagy az általunk kijelölt uton haladjunk. Mi megyünk a magunk boldogulását és megélhetését mutató ösvényen. Üdv.